

04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 5-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

5th floor, 3 Borysoglibska st., Kyiv, 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

**Зауваження Національної асоціації адвокатів України до
проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про ринок
електричної енергії» щодо застосування алгоритму розподілу коштів з поточного
рахунка із спеціальним режимом використання»
(реєстр. № 11301-д від 18.07.2024)**

Національна асоціація адвокатів України розглянула проект Закону України «Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України з метою оптимізації залучення спеціалістів під час досудового розслідування» № 10075 від 20.09.2023 (далі – проект Закону).

1. Проектом закону пропонується ввести новий термін: несанкціонований відбір електричної енергії. Так, відповідно до пропонованої норми несанкціонований відбір електричної енергії – відбір електричної енергії за відсутності укладеного та чинного договору про постачання електричної енергії, або у разі самовільного під'єднання до електричних мереж оператора системи передачі або розподілу та/або з пошкодженими приладами обліку електричної енергії або поза охопленням приладами обліку споживача.

Також пропонується доповнити ч. 2 ст. 77 Закону України «Про ринок електричної енергії» пунктом 21, відповідно до якого правопорушенням на ринку електричної енергії є несанкціонований відбір електричної енергії.

Слід звернути увагу, що відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 77 Закону України «Про ринок електричної енергії» до правопорушень на ринку електричної енергії належать крадіжка електричної енергії, самовільне підключення до об'єктів електроенергетики, споживання електричної енергії без приладів обліку.

Таким чином існуюча норма, закріплена п. 4 та пропонована, є частково дублюючими, а частково – взаємовиключними. На нашу думку, їх слід узгодити.

2. Окремо слід звернути увагу, що несанкціонований відбір електричної енергії за своєю правовою суттю є крадіжкою товару, яким є електрична енергія. Статтею 188-1 Кримінального кодексу України передбачено такий вид протиправної дії, як викрадення води, електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання.

Так, відповідно до ст. 188-1 КК України викрадення гарячої або питної води, електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання без приладів

обліку, результати вимірювання яких використовуються для здійснення комерційних розрахунків (якщо використання приладів обліку обов'язкове), або внаслідок умисного пошкодження приладів обліку чи у будь-який інший спосіб, якщо такими діями завдано значної шкоди, карається штрафом від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або пробаційним наглядом на строк до трьох років, або обмеженням волі на той самий строк. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або якщо вони завдали шкоду у великих розмірах, караються позбавленням волі на строк до трьох років. Примітка. Шкода, передбачена цією статтею, визнається значною, якщо вона в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, а у великих розмірах – якщо вона в двісті п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Отже, пропонована норма суперечить існуючій нормі Кримінального кодексу України.

Таким чином, на нашу думку, законодавцю слід чітко розмежувати поняття «викрадення електричної енергії» та «несанкціонований відбір електричної енергії» у разі, якщо таке розмежування можливе, а також визначити вид і міру юридичної відповідальності за вчинені дії.

3. Проектом Закону пропонується доповнити ч. 2 ст. 33 та ч. 3 ст. 46 Закону України «Про ринок електричної енергії» пунктами 20 та 17 відповідно, згідно з якими наділити оператора системи передачі та операторів систем розподілу припиняти електроживлення електроустановки у разі несанкціонованого відбору електричної енергії.

Перш за все вважаємо більш доцільним з погляду розуміння термінів вжити «від'єднати електроустановки від електричних мереж» замість «припиняти електроживлення».

Далі слід розуміти, що наявність або відсутність факту несанкціонованого відбору електричної енергії може бути предметом спору між споживачем та оператором системи. У разі недоведення оператором системи факту порушення споживачем норм права, що призвели до несанкціонованого (безоблікового) відбору електричної енергії з мереж оператора системи, для споживача жодних правових наслідків юридичної відповідальності не настає. Однак пропонована норма може створити умови, коли оператор системи, незалежно від факту доведення несанкціонованого відбору електричної енергії, матиме правову підставу відключити електроустановки споживача до вирішення спору. Це зі свого боку унеможливить нормальну роботу споживачів і дасть можливість операторам систем створювати додатковий тиск на споживачів, та, відповідно, зловживання монопольним становищем.

На нашу думку, пропоновану норму слід доопрацювати, визначивши випадки, в яких оператор системи матиме право відключити електроустановки споживача.

4. Проектом Закону пропонується доповнити ч. 12 ст. 64 Закону України «Про ринок електричної енергії» новою нормою права щодо повноважень постачальника

останньої надії припиняти електропостачання об'єктів захищених споживачів та об'єктів критичної інфраструктури та ініціювати їх відключення.

Таким чином, законодавець надає право знеструмлювати електроустановки захищених споживачів та електроустановки об'єктів критичної інфраструктури.

Слід відмітити, що статус захищеного споживача обумовлений впливом його роботи на виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Пропонована норма надає право постачальнику останньої надії та, відповідно, породжує обов'язок в оператора системи, до мереж якого приєднані електроустановки захищеного споживача або об'єкта критичної інфраструктури, відключити такі електроустановки у разі звернення постачальника «останньої надії». При цьому не врегульована відповідальність настання негативних наслідків, зокрема виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру, що можуть виникнути внаслідок знеструмлення таких об'єктів.

5. Щодо порядку відключення захищених споживачів і повноважень органів державної влади у цих взаємовідносинах слід відмітити таке.

Відповідно до п. 7 ч. 3 ст. 5 Закону України «Про ринок електричної енергії» до повноважень Кабінету Міністрів України у сфері електроенергетики належить затвердження порядку забезпечення постачання електричної енергії захищеним споживачам.

Відповідно до абз. 7 п. 2 ч. 4 ст. 9 Закону України «Про ринок електричної енергії» на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в галузі електроенергетики, покладається здійснення державного енергетичного нагляду за дотриманням учасниками ринку (крім споживачів, не віднесених до особливої групи споживачів) вимог правил та інших нормативно-правових актів з питань технічної експлуатації електричних станцій і мереж, технічного стану електричних установок і мереж, а саме за дотриманням особливого режиму відключення та/або обмеження електропостачання захищених споживачів.

Відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 16 Закону України «Про ринок електричної енергії» центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в електроенергетичному комплексі, розробляє та затверджує правила про безпеку постачання електричної енергії, які є обов'язковими для виконання всіма учасниками ринку. Правила про безпеку постачання електричної енергії встановлюють мінімальні критерії безпеки постачання електричної енергії та повинні визначати заходи, обов'язкові до вжиття учасниками ринку (крім споживачів) для забезпечення безпеки постачання електричної енергії захищеним споживачам.

Відповідно до ч. 4 ст. 60 Закону України «Про ринок електричної енергії» відключення захищених споживачів здійснюється з дотриманням вимог порядку забезпечення постачання електричної енергії захищеним споживачам, затвердженого Кабінетом Міністрів України, який визначає:

- 1) порядок складення переліку захищених споживачів;
- 2) порядок обмеження, відключення електропостачання захищених споживачів;

3) механізми забезпечення повної поточної оплати захищеними споживачами електричної енергії шляхом забезпечення попередньої оплати прогнозованого обсягу споживання електричної енергії та/або надання фінансової гарантії оплати спожитої захищеним споживачем електричної енергії власником такого захищеного споживача або в інший спосіб, передбачений законодавством.

Таким чином, запропонована норма щодо повноважень постачальника останньої надії припиняти електропостачання об'єктів захищених споживачів та об'єктів критичної інфраструктури суперечить чинним нормам, закріпленим у ст.ст. 5, 9, 16, 60 Закону України «Про ринок електричної енергії». Вважаємо за необхідне узгодити запропоновану та чинні норми між собою.

6. Щодо повноважень постачальника «останньої надії» припиняти електропостачання об'єктів критичної інфраструктури слід відмітити таке.

Правові та організаційні засади створення та функціонування національної системи захисту критичної інфраструктури регламентуються Законом України «Про критичну інфраструктуру». Відповідно до п. 13 ч. 1 ст. 1 цього Закону об'єкти критичної інфраструктури - об'єкти інфраструктури, системи, їх частини та сукупність, які є важливими для економіки, національної безпеки та оборони, порушення функціонування яких може завдати шкоди життєво важливим національним інтересам.

Отже, основним завданням діяльності критичної інфраструктури України є її безперебійна робота, у тому числі і безперебійне електропостачання об'єктів критичної інфраструктури. На нашу думку, надання постачальнику «останньої надії» права припиняти електропостачання об'єктів критичної інфраструктури суперечить нормам Закону України «Про критичну інфраструктуру». Крім того, не визначено відповідальності за настання негативних наслідків, що можуть виникнути внаслідок знеструмлення об'єктів критичної інфраструктури та суб'єктів, які понесуть таку відповідальність.

7. Щодо відкриття захищеними споживачами та споживачами, об'єкти яких визначені як об'єкти критичної інфраструктури, рахунків зі спеціальним режимом використання та розрахунків з них, слід відмітити таке.

Відповідно до п. 69 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про ринок електричної енергії», поточний рахунок із спеціальним режимом використання – рахунок, відкритий в уповноваженому банку і призначений для забезпечення проведення розрахунків відповідно до цього Закону.

Відповідно до абз. 14 п. 6 ч. 3 ст. 6 Закону України «Про ринок електричної енергії» до повноважень Регулятора на ринку електричної енергії належать затвердження переліку поточних рахунків із спеціальним режимом використання. Відповідно до абз. 6 п. 7 – встановлення (зміна) алгоритму розподілу коштів з поточних рахунків зі спеціальним режимом використання.

Порядок розрахунків на ринку електричної енергії регламентується ст. 75 Закону України «Про ринок електричної енергії».

Законодавцем не враховано додатковий обсяг навантаження на Регулятора, який буде створений відкриттям рахунків зі спеціальним режимом використання споживачами та затвердження (перегляду) алгоритмів використання коштів із цих рахунків.

Також пропоновані норми до Прикінцевих та перехідних положень щодо зарахування всіх коштів від здійснення господарської діяльності захищеного споживача та споживача, об'єкти якого визначені як об'єкти критичної інфраструктури, виключно на рахунок зі спеціальним режимом використання такого споживача, а зарахування коштів від здійснення господарської діяльності захищеного споживача та споживача, об'єкти якого визначені як об'єкти критичної інфраструктури на інші рахунки забороняється, на нашу думку, суперечить нормам цивільного законодавства щодо вільного права здійснення господарської діяльності.

Пропонована норма, якою порядок здійснення операцій за рахунками із спеціальним режимом використання захищеного споживача та споживача, об'єкти якого визначені як об'єкти критичної інфраструктури та алгоритм розподілу коштів з рахунків зі спеціальним режимом використання захищеного споживача та споживача, об'єкти якого визначені як об'єкти критичної інфраструктури, затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у паливно-енергетичному комплексі, суперечить вже зазначеним нормам, закріпленим у ст. 6 Закону України «Про ринок електричної енергії», відповідно до яких повноваження щодо операцій з рахунків зі спеціальним режимом використання належать Регулятору (НКРЕКП).

При цьому слід зазначити, що ні Конституцією України, ні законами України «Про ринок електричної енергії», «Про Кабінет Міністрів України» такими функціями Уряд не наділений.

Отже, вважаємо, що пропоновані норми законопроекту підлягають узгодженню з чинними нормами права.